Periodice
1935
(12)
IV
15.074

ANUL I. No. 1. UN EXEMPLAR 5 Lei Ianuarie 1935

REVISTA MEA

Revistă literară critică şi de cultură generală

APARE LUNAR
Anul I. No. 1. — Ianuarie 1935

Director şi Redactor resp.: MARTA D. RADULESCU
Cluj, Str. Mico No. 7.

Abonament: 60 Lei anual
Autorităţi: 100 „ „
In străinătate dublu

IN LOC DE PROGRAM

— Şi Dta scoţi o revistă, Domnişoară? Ca şi cum n'ar fi destule!

Nu ştii că e subconsumaţie şi pe tărâmul acesta? Dece, la puzderia de reviste, mai măreşti şi Dta supraproducţia cu încă una? N'ai auzit că a ajuns lumea să dea foc la alte produse mai căutate... la cafea, la grâu, la bumbac?

— Dar eu nu cultiv nici spanac — literar — nici alte zarzavaturi cari se găsesc prea multe pe piaţă, ci o doză de bună voie şi sinceritate literară care sper să aibă căutare. De pe acum am clientelă asigurată.

— Nu, zău. Şi ce te-a făcut să scoţi o revistă a Dtale?

— Nevoia.

— ? !

— Da. N'am încotro. Trebuia s'o fac. Pentrucă am nevoie să reiau contactul cu cele câteva mii de cititori ai mei, cari mi-o cer, mi-o solicită şi pentrucă am să le spun câte ceva.

— Numai pentru atât vrei să adaogi încă una la sutele de reviste, care mor de anemie şi inaniţie... literară! Dece nu te serveşti de revistele existente? Sau dacă ai atît de mult de spus, scoate un roman, o carte de schiţe, eseuri, ce vrei. Ai publicul Dtale credincios.

— Tocmai pentru el *trebue* să scot revista.

— ? !

— Nu pricepi? Nu mă mir. Editura evreiască a Adeverului şi, ca ea, o mare parte din presa românească — o fi mai rămas oare? — au binevoit să-mi declare război. După atacuri cu gaze asfixiante nereuşite, (port masca patentă a veselei nepăsări), s'au urzit în jurul umilei mele persoane *blocusul tăcerii*, în presa evreo-română.

— Nu ţi se pare că-ţi dai prea mare importanţă? Ai dovezi?

— Nenumărate.

— Vai de mine! Ai putea să-mi spui şi mie?

— Rizi? Poftim câteva! Judecă. Am scos la Cartea Românească un roman: „Să ne logodim"!

Că nici o gazetă n'a pomenit de el ar fi explicabil, dar că gazetele evreieşti cu Adeverul Literar în frunte, *au refuzat* Cărţii Româneşti reclama *plătită*, cred că e altceva. Că şi Radio a refuzat s'o anunţe, e încă mai semnificativ. Nu-i aşa?

— Radio e o instituţie evreiască?

— In această privinţă şi în multe altele, da.

— Bun. Am mai auzit-o. Mă dau bătut. Dar ce au cu Dta?

— Aceasta o vei vedea în articolul alăturat.

— Va să zică Dta eşti în *război* cu evreii?

— Pardon! Nu cu toţi evreii, nu cu *rasa*, ci *cu presa politică* evreiască: cea condusă de Sanhedrinul „bneibrit-ului", francmasoneria politică evreiască.

— Bine. Dece nu scrii atunci în alte reviste mai mici? Doar nu sunt şi acestea toate în mâna presei evreieşti.

— Pentru o mie şi una de motive, din care iarăşi aleg numai două: mai întâi fiindcă revistele mici sunt ale cenaclelor literare iar eu nu fac parte din nici unul şi al doilea pentrucă în toate aceste coterii întâlneşti indivizi cu intenţii şi năravuri... neliterare, cu şase din cei şapte ani de-acasă lipsă la apel, cu tipi à la Ghiţă Potcoavă — sunt nenumăraţi în literatura noastră — mică şi vei recunoşte că sunt suficient de desgustători, pentru ca să te silească să-i ocoleşti cu orice preţ.

— Bun şi asta. Acum intenţiile: ce program ai pentru noua Dtale revistă?

— Program? Din liceu am rămas cu groaza de programe. N'o să m'apuc atunci să le servesc tocmai cititorilor mei. Program nu; intenţii însă da. Aşi dori ca cititorii cu cari reiau contactul pe această cale nouă să aibă, pentru preţul revistei, pe lângă câteva clipe de destindere — cuvântul e la modă — şi o mică doză de profit cultural, când îl vor căuta.

— Cam sibilin.

— Mai clar şi mai explicit? Iată: pe lângă o pagină măcar de literatură limpede şi fără preţiozitate, aşa cum ştiu că place cititorilor mei, o poşadă sau o şarje veselă, apoi un fragment inedit de roman... în orice caz afară de ale mele, numai de-ale scriitorilor consacraţi.

— Ce modestie! Şi afară de asta?

— Critică, dar nu în serviciul vreunei clice literare, ci în slujba propriilor mei cititori: critică sinceră şi impresionistă, cu colaborarea câtorva oameni de gust şi...a mea. Recenzarea celor mai bune cărţi ale anului, căutând mai ales să nu induc în eroare pe cititor, ca acesta să-mi fie recunoscător că i-am indicat o carte bună.

— Şi încă?

— Voi avea şi o „pagină indigestă". Indigestă bineînţeles numai pentru... intelecturi mai debile.

— ? !

— Oamenii şi în special noi literaţii suntem de o incultură himalaiană, imediat ce ne scoţi din literatură.

— Sunt şi excepţii.

— Câte? Dar să urmez. Şi atunci m'am gândit, tot pentru a face un serviciu *unora* din cititorii mei — am pretenţia să afirm că o parte dintre prietenii mei literari contează printre elita intelectuală a ţărei —, să fac apel la câţiva dintre ei pentru pagina, pe care am intitulat-o indigestă, pentru că va fi indigestă pentru inteligenţele anemice. Aci vor găsi locul câte o pagină de eseu, sociologie, economie politică, noutăţi ştiinţifice mai senzaţionale... în orice caz o pagină „densă". Mi-am asigurat promisiuni de colaborare dela oameni cari scriu *bine*, *limpede* şi *dens*. Nădăjduiesc că se vor ţine de cuvânt şi că, totdeodată, cititorii vor fi mulţumiţi.

— Şi încă?

— Incă? Examinează factura numărului de faţă.... A! Uitam.

Nelipsită va fi pe viitor poşta redacţiei. Responsabilă de ea va fi totdeauna subsemnata. Notabene Rog începătorii să nu-mi trimită poezii. Sunt refuzate din principiu. Rubrica versurilor e pentru eventuale colaborări ale câtorva dintre poeţii clari şi consacraţi. Versuri slabe nu admit să scrie în revista mea nimeni altul decât mine şi anume, numai când nu voi avea versuri mai bune ale altora.

— Păi acesta e un program, Domnişoară!

— Da? N'am ştiut.

Marta D. Rădulescu

PENTRU CONFRAŢI

şi pentru colaboratorii de azi şi de mâine

Mai mulţi dintre prieteni şi confraţi mi-au oferit colaborare la această revistă. Am hotărât însă ca, în numărul dintâi, să nu fac încă uz de amicala lor ofertă, înainte ca ei să afle şi să ştie precis, atât nivelul spiritual cât şi scopul revistei.

„REVISTA MEA" este un organ de luptă, luptă nu împotriva unor oameni, ci împotriva unui anumit spirit şi a unor anumite stări de lucruri din literatura noastră. Spirit ale cărui efecte le-am resimţit, stare de lucruri a cărei primejdie am văzut-o.

Noi scriitorii suntem individualişti şi trebuie să fim aşa, căci e o condiţie a originalităţii. Dar trebuie să fim şi sinceri, căci este o condiţie tot atât de neapărată a unei adevărate opere de artă. Nu mai puţin e nevoie de idealism, sub orice formă ar fi el. Individualismul nu-l exclude. Pot să fiu eu, să rămân eu şi să fiu totuşi sincer şi drept cu alţii, cinstit în raporturile mele cu ei. Organizatoarea acestei reviste a văzut însă, în scurtul ei contact cu lumea literară, câteva lucruri care au dezgustat-o adânc şi au sfârşit apoi prin a o îngrijora.

Spiritul de cenaciu şi de coterie, nesinceritatea dusă până la mârşevie în raporturile dintre confraţi; la tineretul din generaţia mea — tocmai la el mai mult decât la ceilalţi — un spirit de invidie verde, de ură fără noimă şi justificare, tocmai împotriva marilor artişti „ajunşi" celebri, ai maeştrilor din generaţia anterioară, care li se par că pun în umbră pe începătorii din noua generaţie.

De aici o critică stearpă, personală, superficială şi nesinceră, într'un jargon de mahala, veninos şi fără spirit.

Dar mai primejdioase decât acestea sunt trei simpteme de putreziciune: mercantilizarea producţiei literare — nu din partea editorilor, unde lucru ar fi explicabil şi de iertat — ci din partea scriitorilor ei înşişi. Al doilea: năvala producţiei meschine de bolnav sexualism şi ieftină pornografie, sub eticheta de roman şi nuvelă. In fine o încercare foarte aproape de reuşita, de acaparare intenţionată a marii literaturi româneşti de către o coterie evreiască, în scopul îndepărtat dar vădit, de a se servi de ea pentru ţintele lor politice, ca de o puternică armă împotriva unei naţiuni pe care o urăsc şi vor s'o îngenunchie, pentru a o exploata mai bine.

Să precizăm, ca să nu fiu rău înţeleasă:

Habar n'am avut de politică şi nu sunt antisemită, în sensul că nu urăsc pe evrei — pe nimeni de altminteri, ura fiind streină de inima mea.— Iau mărturie întreaga mea activitate literara atitudinea mea faţă de atâţi simpatici cunoscuţi evrei, precum şi tot ce scriu şi voi mai scrie de acum încolo. Experienţa mea personală, mi-a arătat însă că, în vreme ce noi scriitorii suntem aproape fără excepţie lipsiţi de o atitudine precizată faţă de naţionalismul evreiesc, ba am putea dovedi prin exemple de seamă din literatură, că suntem chiar simpatizanţii filose-

Continuare pe pag. II-a

SEARA

Palide umbre,
amintirile sumbre
de odinioară
iar mă'mpresoară
cu fluturările reci
ale aripelor de lilieci.

In asfinţitul de soare
bate oare
în geam
frunza din ram?
Ori sunt deşarte
iluzii moarte,
strigoi ce se 'nfiripă
pentru o clipă
din cimitire
vechi de amintire;
să mă mintă iar?

Semn funerar,
în sângerarea din asfinţit,
bradul stă răstignit,
cu ramuri negre şi blânde,
căzânde,
ca braţe de om ostenit...
Toate acele lui
se înfig, cui de cui,
în inima mea,
în inima grea,
în inima ce niciodată
nu va să mai bată
în ritmul de-odinioară.

Pe bolta de seară
timid răsar astre......
Sunt dorinţele noastre
neîmplinite,
zilnic primenite
de-o rouă
amară
şi nouă.

Marta D. Rădulescu

PRINŢUL DIN KATMANDU

La fântâna sfântă a templului brahman, apa picura din stâncă, sub trompa elefantului de porfir roş clipărind muzical în piua de piatră verde iar de-acolo, prin jghiabul plin de muşchi, aluneca până la marginea abruptului, ca să se spulbere departe, jos, în adâncimea luminoasă. Nimeni n'avea voie să vină să ia apă de aici, decât brahmanii templului. In umbră, prin frunzişul lustruit al copacului uriaş, picau bănuţi aurii de lumină, pe oglinda apei din bazin şi barca de piatră sculptată, care se afla lângă el.

Cu braţul sprijinit de capul elefantului, un tânăr privea spre scara de piatră, care scobora umbroasă în stânga fântânei, din susul stâncii izvorului. Imbrăcat în alb, frumos ca un zeu de bronz cu braţele brune libere până'n umeri, cu picioarele goale în sandale aurite, purta la gât, aninat de un lanţ de aur, capul de leu sculptat în jadă, semnul neamului regilor din Katmandu, a căror cetate se vedea strălucind cu metereze albe şi roşii, departe în jos în lumina orbitoare a văii.

Tânărul prinţ ridică deodată capul buclat şi sub fruntea înaltă, ochii căprui căpătară o strălucire nouă.

Purtând o ciudată amforă pe umeri, o fată scobora scara fântânei sfinte.

— O, Runa...

— Prinţul meu, zeul meu, dece n'ai venit sus la templu şi m'aştepţi azi aici?

— Pentru că azi, o Runa, inima mi-e tristă ca o floare care se scutură. Tatăl meu nu vrea. Mai mai iubi oare chiar dacă n'aş mai fi prinţ, dacă tatăl meu m'ar izgoni şi aş deveni sărac şatria pribeag şi fără ţară?

Ea puse capul pe pieptul lui şi şopti ca în rugăciune:

— Tu vei fi totdeauna prinţul meu, domnul şi stăpânul meu, o, Nandu şi dacă tatăl meu mă lasă te voi urma în drumul tău prin djunglă şi pustie. Vino cu mine la bunicul meu, înţeleptul şi bunul, el care pe toţi îi mângâie şi-i înţelege, va şti şi pentru noi să ceară îndurarea şi ajutorul lui Indra. Să ducem apa sfântă peştişorilor sacri, căci ceasul datinei se apropie. Umple tu vasul, ca lacrimile mele să nu pângărească apa lor şi pune-mi-l pe umeri.

Ţinând-o de umăr şi sprijinind vasul greu, prinţul îşi călăuzi logodnica orbită de lacrimi multe. Mai scumpe decât diamantele îi erau lacrimile ei... O, dacă fiecare ar fi un diamant adevărat.

* * *

— Spune, fiul meu, zise bătrânul brahman.

— Părinte, am spus tatălui meu dragostea mea, că iubesc pe Runa şi numai pe Runa o vreau. Mă aşteptam să se mânie, dar el s'a întristat numai şi după ce m'a ascultat în tăcere, mi-a spus:

— Ştiam şi nu sunt mâniat pe tine, dar ce vrei tu, nu se poate. Vino, copilul meu, cu mine, în tainiţa comorilor să-ţi arăt ce se poate şi ce nu se poate.

La lumina lămpii, mi-a arătat, o, tată, nemăsuratele comori ale neamului nostru, grămezile grele de aur şi de argint, vasele şi podoabele fără preţ ale tezaurului, blidele pline cu diamante, cu roşii rubine şi cu albastre safire, cu nestematele polichrome şi fără nume, mi-a arătat cele treizeci de coroane ale înaintaşilor noştri.

Le-aş da toate pentru Runa, Tată am zis eu. Şi el prea bunul nu s'a mâniat, ci mi-a mângâiat creştetul, de mi-era inima ceară în soare şi mândria cenuşe, numai dragostea Runei mai ardea în mine, nestinsă ca soarele lui Indra. Iar el a vorbit aşa, părinte:

„Copilul meu bun şi înţelept, ascultă datinele pe care nimeni nu le poate înfrânge: un fiu de rege nu poate lua de soţie, decât o fecioară de sânge regal iar eu îţi sorţisem pe fiica regelui din Gandhu. Bucuros dac'ai iubi altă prinţesă, mi-aş schimba vrerea şi ţi-aş da-o, căci numai dragostea e temeiul puternicei seminţii; dar tu iubeşti pe Runa fecioară din neam sfânt brahman, care, deopotrivă nouă prin sânge, nu e, vai, copile, prinţesă, ci săracă fecioară a templului lui Indra. Ci datina cere, datina neamului nostru, pe care nici eu nici tu n'o putem călca nepedepsiţi, porunceşte ca fiecare regină să vie cu zestrea ei de nestemate, de aur şi de pietre scumpe. Dacă te-am adus aci, în tainiţa comorilor, este ca să întăresc vorbele mele. Priveşte, lângă cincisprezece coroane a cincisprezece generaţii de regi înaintaşi, stau cincisprezece diademe de regină. Atât măcar a fost zestrea fiecăreia, căci bogăţiile noastre nu trebuie să scadă, aşa cere datina, ele fiind temelia puterii pământene a regilor. Fiecare trebuie s'o lăsăm mărită urmaşilor, fiecare regină, să-şi însemneze trecerea vieţii pe pământ printr'un fiu, care să domnească şi o coroană care să-i păstreze numele. Iată, cea din urmă diademă singuratică şi fără soţ e a mamei tale, cu cele mai frumoase diamante roz şi cele mai de preţ din lume, din tezaurul din Andrapura.

O, fiul meu, tu singur semeni maicei tale, eşti cel mai mare şi te-am iubit şi eu şi ea mai mult decât pe toţi copiii, ştiu că tu iubeşti peste fire pe Runa şi că vei muri dacă te voi sili să iei pe alta.

Nu ridic mâna mea asupra ta, nu-ţi poruncesc vrerea mea, ci iată, îţi dau cuvântul meu regesc şi binecuvântarea mea de tată s'o iei pe Runa, dacă Indra o va dărui cu un diadem de regină, din diamante roze mai frumoase decât ale mamei tale.

Atunci plinirea datinei şi visul dragostei se împacă şi binecuvântarea mea este asupra capetelor voastre, căci Indra care poate tot, îşi va fi arătat vrerea".

Şi am plecat, părinte cu inima 'ngheţată şi trupul mort, căci pe lume nu se găsesc diamante mai frumoase decât cele ale diademei mamei mele, nici în tezaurul lui Ardjuna din Andrapura.

Când ridică ochii asupra marelui preot al lui Indra, care îl ascultase tăcut, acesta îi răspunse:

— Cea dintâi datorie a copiilor este să-şi asculte părinţii iar a regilor să urmeze datinile neamului lor. Şi una şi alta îţi poruncesc fiul meu să laşi pe Runa şi să te duci în căile tale. Viaţa regilor mai ales, se întemeiază pe jertfe şi pe lacrimi.

— Nu pot, părintele meu. Nu pot să mă despart de Runa şi mai ales să iau altă soţie. Dacă tu, în înţelepciunea ta, nu găseşti altă cale, mie nu-mi mai rămâne decât somnul morţii.

— E cel mai greu dintre păcate, zise preotul cu asprime şi nedemn de un Rege. Aspră şi vecinică e pedeapsa lui Indra, pentru ucigaşul de sine.

Cu hohote de plâns i se aruncă Runa la picioare.

El îi mângâie pletele cu drag şi cu milă.

— Ce pot face eu, copilă, decât să spun adevărul...

— Găseşte-i tu drumul fericirii... lui numai, lui numai, nu mie!

Brahmanul surâse cu tristeţe.

— Dacă l'aş cunoaşte! Ci, iată mă voi duce să spun povestea voastră şi să mă rog pentru voi lui Indra şi *celor de sus*. Numai ei, înţelepţii cerului, vor putea să-l ştie. Veniţi cu mine.

In umbra templului, în răcoarea vastă a bolţilor sonore, se ridică maestos chipul zeului cerului: pe trupul uriaş de om, cu lungi veşminte albe, un cap de elefant, cu dinţi tăiaţi după ritul templelor, părea că-i priveşte, cu ochii de jet, cercuiţi cu argint.

Brahmanul îi aduse în faţa lui şi arătându-i, cu braţele, rosti solemn.

— Indra, tată al cerului şi al nostru al tuturor, priveşte pe aceşti copii, în-

Continuare pe pag. II-a

PENTRU CONFRAȚI

Urmare din pag. I-a.

miți sau cel puțin neutri și indiferenți; în schimb scriitorii, editorii, gazetarii și în mare parte chiar librarii evrei — excepțiile sunt onorabile dar puține — nu au numai un sentiment naționalist evreiesc (foarte explicabil și respectabil), dar sunt și agresiv dușmănoși și solidar — activi în lupta împotriva oricărui sentiment de aceași natură în literatură și la noi scriitorii. Ei duc această agresivitate și intoleranță, specific evreiești până la absurd, la incredibil și ridicul.

Această constatare am făcut-o prin experiență personală, care, numai ea, mi-a deschis ochii și m'a învățat și să văd și să judec ceeace la început priveam numai sub unghiul umoristic.

Inainte de a trece la concluzii, voi spune cititorilor și viitorilor mei colaboratori experiența mea în această privință, căci e, sper, edificatoare pentru toți scriitorii cari SIMT românește, cari au ochi să vadă și urechi să audă.

Voi înșirui numai fapte simple, la început disparate; dar din a căror alăturare și succesiune se poate deduce tot atât de mult ca dintr'o statistică bogată.

Cel dintâi fapt are o vechime de aproape trei ani: e o poveste ridiculă și adânc semnificativă totuși.

Al doilea volum al meu „Mărgele de Măceș" (povestiri dintr'o vacanță), conține, printre altele, și un basm „Oslea", în trei părți.

In el dau o formă literară mai multor mituri din folklor. Printre acestea, unul foarte cunoscut e mitul „jidovilor": poporul românesc explică într'un mod sugestiv prezența numeroaselor oase fosile de elefanți și mamuți, prin mitul uriașilor „jidovi", care ar fi stăpânit odinioară meleagurile noastre și ar fi clădit cetățile ciclopeene „Jidova", „Jidova" etc. Sugestivă și interesantă este legenda bănățeană sau poate pecinegă, că „jidovii" aceștia uriași au fost exterminați de „Oslea" al lui „Iorgovan", „fătul soarelui". Eu am văzut în acest mit un poetic simbol al trecerii dela epoca glaciară la epoca modernă unde a biruit soarele, gonind spre miazănoapte uriașele făpturi ale epocei glaciare. Au acești „jidovi" ceva de-a face cu evreii sau jidanii noștri? Putea să vadă cineva aici un simbol antisemit și un atac la adresa evreilor?

Ei bine evreii au văzut și au luat măsuri de represalii. Nici o revistă sau gazetă evreiască n'a pomenit un cuvânt de existența cărții. Că n'au vrut nici s'o anunțe, ar putea găsi și o altă explicație. Că însă, în librăriile evreiești, oricând se cerea această carte vânzătorii evrei spuneau că n'o au, că n'au auzit de ea, ori că s'a epuizat, în vreme ce totuși o aveau în depozit, e ceva mai semnificativ. Și totuși ne-am putea îndoi. Când însă mai mulți librari evrei, îmi mărturisesc deschis că fac așa și dece fac așa: „pentru că găsesc că e un simbol antisemit și că termenul „jidov" este insultător și numai din acest motiv refuză s'o vândă și s'o recomande", iată ceva care nu mai lasă îndoială. Acest simplu fapt trebuie să ne pună pe gânduri.

Vasăzică o bucată literară care nu place evreilor, chiar fără a-i ataca, este sistematic, fățiș și de comun acord boicotată de librarii evrei și de presa evreiască.

Un fapt. Acum altele tot așa de semnificative.

La început, neexperimentată și lipsită de perspectiva socială, la acest prim contact cu spiritul de intoleranță evreiască, eu trebuie să mărturisesc că n'am văzut decât partea umoristică a situației. Nu numai că nu le-am purtat pică, dar, ca să dovedesc că n'am nimic cu evreii, am dat la tipar pe cont propriu, la editura Adevărului, volumul meu „Sunt Studentă", care a văzut până azi 4 ediții.

Ei bine, chiar la tipărirea lui, am avut un prim incident semnificativ: în bucata „GREVA", studenții strigă — cum e întotdeauna cazul — „jos jidanii" și „jos francmasonii". Evident că am relatat faptul cum se petrecea. Era împotriva adevărului să fac altfel. Atitudinea mea, precum oricine o poate constata citind bucata, e cel puțin neutră față de greviști: îi privește umoristic. Ei bine, editura mi-a pretins pentru a admite tipărirea la Adevărul amputarea invectivei „Jos jidanii". Astfel că avem acolo un nevenosimil în atmosfera grevei: studenți care țipă „Jos francmasonii", dar nu pomenesc nicăieri un cuvânt de jidani.

Și aici trebuie să mărturisesc naivitatea mea: am râs, în loc să mă supăr de intervenția amputativă și mi-am zis: „săracii"!...

Am continuat după acea să public reportagii în revista „Realitatea Ilustrată" a distinsului meu prieten Nic. Constantin, în numărul festiv al Adevărului din toamna lui 1933 și apoi să tipăresc, la parte cu Adevărul, „CARTEA CELOR ȘAPTE BASME", în care reapărea și Oslea dar... fără „Jidovi".

Intre timp, din vara lui 1933, până la Oct. al aceluiaș an, volumul meu „Sunt Studentă" ajunsese la a treia ediție iar tipografia Adevărului, în fața acestui succes, se angajase să-mi păstreze zațul indefinit, care devenise de altminteri, după cum au afirmat-o și ei, proprietatea mea. Cartea continua să se vândă ca puține altele. In această pacinic idilică situație între autoare și editură, tata — NU EU! — își manifestă ostentativ simpatia pentru tineretul naționalist și admirația lui pentru „spiritul nou constructiv de disciplină și de sacrificiu".

Ei bine, această manifestație a unui membru din familie a fost de ajuns, a fost de ajuns ca tatăl să aibă sentimente naționale evidente, pentru ca editura Adevărului să ia cele mai drastice și mai neuzitate măsuri împotriva... fiicei: „Cartea celor 7 basme" apărută pentru Crăciunul 1933 IN PROPRIA LOR EDITURA, e îngropată în tăcere. La cererea librăriilor Adevărul nu mai trimite exemplare din Sunt Studentă, anunțând pe cei care cereau — nu pe autor! — că s'a epuizat. Dar în acelaș timp dă ordin tipografiei să topească zațul, care era proprietatea mea!

Aceasta pentru a nu se mai putea tipări a patra ediție. Mai mult, a încercat să refuze lichidarea drepturilor autoarei care era proprietara volumului. Și nu a cedat decât în fața repetatelor amenințări cu un proces. Ediția a patra a trebuit să fie tipărită la un alt editor. La o librărie creștinească cineva n'ar fi îndrăsnit măcar să se gândească la așa ceva. Mai neobicinuit încă, Adevărul a refuzat Cărții Românești să-i publice anunțul cu plată al ultimului meu volum „SA NE LOGODIM".

Și acum să se întrebe cititorul: cu ce păcătuisem eu personal față de evrei? Cu aceea că tatăl meu era naționalist român și NU ANTISEMIT.

Abia atunci am deschis ochii.

Oare aceasta mă privea numai pe mine?

Inainte de a răspunde să mai examinăm câteva date, tot din experiența mea personală:

CLASA VII A se bucură de 22 recenzii în 18 periodice, dintre care 5 în periodicele Adevărului.

MARGELE DE MACEȘ (cea cu „jidovii") numai 9 recenzii și NICIUNA IN PERIODICELE ADEVARULUI. Majoritatea librarilor evrei sabotează cartea.

SUNT STUDENTA (tipărită la Adevărul) vede 37 recenzii dintre care 6 în periodicele Adevărului.

CARTEA CELOR 7 BASME (editată de Adevărul, Nota bene) Nici o recenzie.

SA NE LOGODIM (la Cartea Românească) 3 recenzii: în Pământul în Epoca, în Țara Noastră a Dlui O. Goga. Atât.

In acest tablou liniuța groasă înseamnă data de 5 Noemvrie 1933 când tatăl meu exprimă în public admirația lui pentru tineretul legionar și mișcarea naționalistă constructivă. De la acea dată, boicotul este organizat. Eficacitatea lui ne-o arată acest tablou mai bine chiar decât acele grafice din cărțile științifice și din expoziții.

Și acum câteva întrebări.

E puternică presa evreească?

Evident, nu puternică, ci strașnică: un gest și dintr'o dată nimeni nu mai poate publica o recenzie în favoarea ta, un anunț măcar, fie el și cu plată fie el și dela o casă de editură din cele mai mari, cum e Cartea Românească.

A doua întrebare:

Cititorul se va întreba nedumerit — cum mărturisesc că am făcut-o și eu la început, — dar dece excomunicarea fiicei pentru sentimentele tatălui?

Răspunsul l'a dat dl. Pauker, dela Adevărul, cuiva care l'a întrebat din simplă curiozitate iarna trecută, care e motivul acestei purtări.

— „Pentru că nu înțelegem să creem și întărim o notorietate publicistică și literară care s'ar putea, după exemplul tatălui, să se întoarcă la un moment dat împotriva noastră".

Ați înțeles prieteni? Ați înțeles camarazi, scriitori români?

Aci nu e vorba de cazul unei tinere scriitoare, eu sau alta, e vorba de un sistem, mărturisit chiar de directorul comercial și — de fapt politic — al editurei. E vorba de un sistem pe care unul din prietenii mei l'a caracterizat admirabil: „un energic tratament de sterilizare a literaturii românești de orice naționalism actual și activ primejdios evreilor. Și orice naționalism actual sau viitor, când e real este primejdios evreilor".

Nu mai e vorba de mine nici de cei ca mine: ajunși fiecare unde suntem avem totuși cercul nostru de cititori asigurat. Persoanele noastre și prezentul nu interesează decât, ca să zic așa condițional, ci e vorba de cu totul altceva, pe care abia în ultimul timp l'am înțeles în toată gravitatea lui:

Înțelegeți oare, prieteni, înțelegeți oare camarazi scriitori, care aspirați la o activitate literară NAȚIONALA, vie, că orice talent, de orice superioară valoare, un geniu chiar, care ar încerca să încolțească în literatura naționalistă românească, va fi sistematic, sigur și desăvârșit, îngropat, paralizat distrus în germene?

Să ne înțelegem bine: nu fac antisemitism literar, ci denunț un antiromânism literar, ceeace e cu totul altceva. Denunț un antiromânism organizat de o parte de evrei. Nu pe evreii unei vindicte publice, ci denunț antiromânisuml literar, pentru primejdia pe care o reprezintă pentru valoarea și caracterul național al literaturei române. Deaceea chem pe confrații mei la o organizare preventivă, împotriva asasinatului literar al viitorilor mari scriitori ai mișcărei naționaliste, dintre care, cu durere eu recunosc că nu fac parte. Cu atât mai curat și mai liber de egoism e deci apelul meu.

Cine vine cu mine? Cine îndrăznește să ridice mănușa pe care ne-o aruncă Paukerizatorii presei noastre?

MARTA D. RADULESCU

RUBRICA INDIGESTA

Economie dirijată

Toată lumea vorbește azi de „economie dirijată". Unii sunt pentru, alții contra. Dar dacă ai pofti pe 99 la sută din cei ce discută, să dea definiția economiei dirijate, să spună în ce constă ea, pariez că n'ar fi în stare să dea un răspuns limpede și precis: cuvântul nu se găsește în lexicoane.

De aceea o definiție a economiei dirijate ar putea fi binevenită pentru mulți, mai ales pentru aceia cari o discută.

Mai întâi ce este economia — fără adjectiv. — Este acea parte a organismului social al cărei rol este, pe de o parte de a produce bunurile de consumație, ca și instrumentele pentru producerea lor. Pe de altă parte, ea mai realizează transportul, manutenția și repartizarea acestor bunuri la diverșii consumatori. Așa dar agricultura, comerțul, transportul și finanța formează, în ansamblul lor, *organismul economic* sau, pe scurt, economia unei țări.

Dacă e permisă o comparație între organismul social al unui stat și organismul animal, uman de pildă, atunci gura, stomacul, intestinele, ficatul și alte glande din aceași categorie ar reprezenta oarecum aparatul de producție al statului celular uman; sângele, arterele, vinele, inima, vasele limfatice, pe de altă parte ar reprezenta aparatul de circulație al statului; în fine sistemul nervos inferior, care regulează această circulație și funcționarea armonică a diferitelor organe de mai sus, ar reprezenta organizația financiară a economiei.

Să nu uităm însă că toate comparațiile șchioapătă și că deci trebue să ne servim cu mare luare aminte de aceste imagini, să nu ne lăsăm furați de analogiile formale, care ne pot duce pe căi greșite.

Este evident, în cazul corpului omenesc, că dacă unul singur dintre aceste organe nu funcționează cum se cuvine, sau se detraclează, întregul organism suferă și finalmente piere în întregime.

Aproape tot atât de evident este, din punctul de vedere al funcționării că și viața statului e turburată profund atunci când unul sau mai multe dintre organele economice care îl constituiesc, nu funcționează. Continuând comparația mai departe, am găsi în organismul nostru că sistemul nervos central — creerul și anexele lui — organele de conducere conștientă și intenționată a întregului organism, un analog al aparatului guvernamental de conducere al organismului de stat. Din punct de vedere funcțional, creerul există pentru a găsi mijloacele de acțiune și a îndruma activitatea organismului uman în așa fel încât organismul întreg să dăinuiască și să prospere. Acelaș rost îl are bineînțeles și organismul de guvernare al unui stat.

După aceste comparații lămuritoare, putem trece la încercarea de a defini economia dirijată, dar mai e necesar încă să examinăm în prealabil ce este o economie nedirijată sau „liberalistă".

Intr'un astfel de sistem economic, organismul de conducere al statului nu se amestecă direct, sub nici o formă, în funcționarea diverselor organe de producție, circulație și repartiție. Cu alte cuvinte, în organismul economic liberalist propriu zis fiecare produce ce vrea, cât poate și cum poate, vinde când vrea, cui vrea și cui poate, cât de scump sau cât de ieftin poate. Tot astfel, financiarul, negustorul etc., lucrează cum vor și cum pot și câștigă cât pot. Statul nu se amestecă în inițiativele individuale, în gestiunea afacerilor etc., de cât pentru a'și preleva impozitele de care are trebuință pentru nevoile sale budgetare.

In realitate o economie liberalistă în sensul strict astfel definit, n'a existat de cât la popoarele cu totul primitive. In statul modern, aparatul de conducere — guvernul — a trebuit să se amestece din ce în ce mai mult în mersul aparatului economic și foarte ades să se substituie parțial inițiativei private, pentru a împiedeca abuzurile destructive și antisociale ale diferiților indivizi, a pedepsi camăta și specula, a împiedeca excrocheria sub diferitele ei forme, a statua valoarea și natura monedei — care de altminteri a fost prin tradiție un drept regalian — etc., etc. Cu timpul a trebuit să-și asume conducerea și controlul căilor de comunicație, a marilor mijloace de transport etc., în fine a trebuit să intervină tot mai mult pentru a apăra producția și comerțul propriei țări împotriva acțiunilor destructive ale factorilor economici externi, cu alte cuvinte să intervină pentru protecția organismului său economic.

Un liberalism — stricto sensu — n'a existat deci niciodată în statele moderne. Economia zisă liberalistă a fost deci o economie *individualistă*, mai mult sau mai puțin ajutată și înainte de toate „*protejată*" de stat. Protejată în mai multe sensuri: aparatul de guvernare și legile apărau pe individul productor și pe comerciant atât împotriva acțiunilor abuzive și destructive inviduale cât și colective, îl proteja atât în interesul lui individual cât și în interesul organismului național. Ceea ce a urmărit de la început principiul liberalist a fost și în organismul economic acelaș lucru ca și în domeniul politic: *garantarea libertății de acțiune a individului*. Urma ca din jocul multiplelor interese individuale să se desvolte în mod natural un organism economic, cu o funcțiune aproape autonomă. Aci e principiul juridic care stă la temeiul economiei liberaliste și origina lui stă în scopul evident de a elibera pe cetățean de sub tirania feudalismului parazitar și abuziv de pe atunci, ca și de tirania unui corporatism strâmt, tracasier și rutinar.

Rezultatele obținute câtva timp după aceea au fost, trebue să le recunoaștem, strălucite.

Reușita economiei liberaliste se întemeia însă pe existența unei mase „pulverulente" de interese individuale *independente* și extrem de numeroase, a căror libertate de acțiune și inițiativă o garanta osatura juridică a liberalismului economic.

S'a întâmplat însă, că în această economie pulverulentă de la început s'au născut treptat-treptat unități colective tot mai mari, dirijate în interesul personal al conducătorilor și proprietarilor lor. Astfel în locul maestrului cismar, lemnar, tăbăcar, țesător, toți liberi s'au substituit pe încetul marile întreprinderi apoi cartelurile acestora și trusturile de tot soiul. Cu micul negustor, cu micul capitalist sau cămătar, s'a petrecut acelaș lucru: ei

Continuare în pag. III-a.

Prințul din Katmandu

Urmare din pag. I-a.

dură-te de ei. Sunt curați ca roua și frumoși ca floarea de lotus, sunt nădejdea și bucuria vieții mele și ei e al țării întregi. Au păzit căile tale și n'au ieșit din cuvântul tău. Indra, îndură-te de ei! Indra! Dă-mi semnul milei tale. Și rămase în extaz cu brațele întinse, ca și cum ar asculta ceva, ca și cum ar auzi un semn.

. . . .

Și deodată, în înfiorarea așteptării, aeriană muzică abia auzită, suspină ca din invizibili clopoței de cristal, în tot cuprinsul vastului templu! Preotul se așternu la pământ, cu fruntea la picioarele altarului. Și făcându-le un semn grabnic cu mâna, le șopti răgușit:

— Ieșiți afară pe trepte în rugăciune. Indra m'a auzit, și vrea să asculte rugăciunea mea.

In josul scărei templului, cu fruntea lipită de marmura albă a treptei, tinerii ascultau prosternați, murmurul indistinct al glasului preotului care ajungea repetat de ecoul bolților, cu vagi și haotice sonorități. Li se părea că glasului brahmanului îi răspundea din când în când, altul, că la întrebări neînțelese, veneau răspunsuri din altă lume. Fiori curgeau ca apele, pe trupurile tinere îngenunchiate.

Când glasurile amuțiră, sunetul pașilor marelui preot, se auzi apropiindu-se pe lespezi.

— Veniți, copiii mei.

Și se îndreptă cu ei pe pajiștea dinaintea templului. Pasul lui era solemn ca și chipul senin iar privirile îmbrățișau, când pe unul, când pe altul.

Pe banca de lângă altarul focului, unde sub cerul liber, în fața măreției munților, se aprindea în fiecare seară un foc de ierburi aromate, preotul se opri și porunci celor doi tineri să îngenunchie, cu fața spre munți.

— Drumul fericirii, dragi copii, e din jertfă și durere. Fericirea unuia se clădește din jertfa de bunăvoie a celuilalt. Așa mi-a răspuns Indra... Ești tu gata să te jertfești pentru el, Runa?

Ea ridicând ochii limpezi către bunicul ei, surâse fără să răspundă, dar luându-i mâna, i-o sărută cu smerenie.

— Și tu? întrebă preotul, cu mâna încă pe creștetul Runei, pe prințul din Katmandu. Ești gata să pleci în drumul lung, să câștigi pentru ea cununa nestemată pe care o cere tatăl tău?

— Da, tată.

— E drumul lung și greu... Juri că vei lua de soție pe aceea care te va aștepta neprihănită la ușa templului soarelui?

— Jur.

— Ori ce ți s'ar întâmpla? Peste timp? Peste viață și dincolo de moarte?

— Iubirea mea e una cu ființa mea.

— Privește.

In lumina dimineții se întindeau departe spre miazănoapte șirurile munților păduroși, urcând tot mai sus și mai sus, mai mari și mai albăstrii, iar pe deasupra lor, mărețe pe înaltul cerului culmile albe, imense, cerești ale Himalaiei, apoteoză de platină și de argint rozat.

Și cum priveau tinerii fără să înțeleagă, înfiorați de o presimțire, văzură din zarea munților venind o pasăre albastră, cu nemișcate aripi întinse. Un zumzet ciudat creștea peste freamătul pădurii, peste murmurul torentelor din adânc. Era cântecul pasării albastre care veni de se așeză lin pe pajiștea templului.

— Este El, șopti bătrânul.

Din pieptul pasării se desprinse deodată o făptură ciudată. Părea un om neobicinuit de înalt, în haine lungi și albe; dar pe umerii puternici arătarea purta un cap cenușiu de elefant fără urechi, cu o trompă lungă iar ochii mari negri erau cercănați de un alb argintiu.

Incremeniți, tinerii priveau acum aievea pe zeul a cărui icoană o văzuseră de atâtea ori în templul lui Indra.

Bătrânul preot îngenunchiă.

O, tată al Cerului, aceștia sunt copiii Privește-i și îndură-te de ei.

Ochii negri și nemișcați, fără clipire, păreau că privesc din depărtări neînchipuite pe cei doi tineri, care înghețaseră mână în mână, iar o voce muzicală, cerească, întrebă fără ca gura zeului să se miște, venind parcă din cer și din toate părțile văzduhului.

— Aruna, ești tu gata să te jertfești așteptării, să te jertfești fericirii lui dincolo de tine, dincolo de viață și de moarte?

— Sunt gata, murmură fata, cu glasul stins, împreunând mâinile.

— Și tu, te simți oare în stare să mergi cu mine dincolo de cerul albastru, să aduci cununa soției tale? Ești gata să ții jurământul iubirii credincioase peste veacuri, dincolo de viață, biruindu-i moartea?

— Sunt gata, Doamne, șopti prințul, fără zăbavă.

— Atunci vino.

Și pieptul pasării îi înghiți și pe zeu și pe tânărul prinț, pasărea albastră se ridică în ceruri și pieri din fața ochilor uimiți ai fecioarei și a preotului.

Ah, prințul din Patmandu era acum un zeu, iar iubirea ei mărturisire de credință, de fiecare clipă, pentru cel pe care îl aștepta, pentru cel care avea să vie de dincolo de cer, de viață și de moarte....

Va urma

MARTA D. RADULESCU

PAGINA CRITICĂ

Economie dirijată

au fost înlocuiţi de un număr tot mai mic de întreprinderi comerciale, de întreprinderi bancare tot mai vaste. Legislaţia liberalistă, creată pentru economia individualistă pulverulentă şi care nu prevăzuse apariţia şi desvoltarea elefantină a capitalului colectiv depersonalizat, a tratat şi pe aceste mari unităţi tot cu aceaşi măsură ca şi pe indivizii izolaţi — creindu-le astfel în realitate un regim de favoare.

In urma evoluţiei pe care am schiţat-o, statul liberalist s'a transformat, în ceeace priveşte industria, comerţul şi finanţa, într'un conglomerat de mari unităţi, cari, dupăce au subjugat şi au proletarizat pe ceilalţi, au ajuns singure să se bucure de avantajele libertăţii depline pe care regimul juridic liberalist urmărise s'o asigure fiecărui cetăţean activ în aparatul economic. Regimul juridic liberalist s'a transformat astfel într'o feudalitate economică tot mai anarchică şi tot mai hrăpăreţă.

Dar încetul cu încetul, instituţiile capitalului financiar ajung suzeranele marii majorităţi ale celorlalte unităţi „feudale" ale economiei, astfel în cât prin „consiliile de administraţie" respective în care finanţa capătă un rol tot mai preponderant, aceasta ajunge să le dirijeze şi să le conducă pe toate, exploatând până la desfiinţare tot organismul economic, tocmai tablând pe principiul „liberalismului economic".

Astfel, în marea majoritate a ţărilor din apus, nu a mai rămas din vechiul regim liberal de cât osatura lui juridică iar aceasta favorizează tocmai ceace creatorii acestui regim au detestat odinioară: sclavajul şi exploatarea individului productor, din partea unui feudalism parazitar.

Precum vedem economia actuală este în realitate o economie dirijată, dar dirijată arbitrar, anarchic şi iresponsabil de către un mic număr de financiari, cari exploatează întregul aparat economic în interesul lor personal. Ceeace este interesant este că cei cari diriguiesc nu sunt proprietarii capitalului — care e impersonal şi colectiv — ci administratorii geranţi ai acestuia.

Abia în urma acestor lămuriri suntem în măsură să definim exact ce este economia dirijată propriu zisă sau *economia dirijată legală*.

Economia dirijată legală este caracterizată în primul rând prin schimbarea regimului juridic al capitalului *colectiv* şi al finanţei în genere. Acestea singure ies din regimul liberalist.

In economia dirijată, în locul conducerii arbitrare şi iresponsabile, anarchice şi exploatatoare a finanţei actuale, se introduce o conducere unitară şi responsabilă, lucrând planificat şi raţional, nu în interese particulare şi pentru profitul geranţilor capitalului ci în interesul superior al economiei în general şi al capitalului activ în particular.

Aceasta ca principiu general.

Din punctul de vedere al organizaţiei şi legislaţiei, principalele trăsături ale economiei dirijate sunt:

a) Un plan economic pe mai mulţi ani.

b) Un comitet economic superior, constituind organismul principal, centrul nervos al economiei, care supraveghiază aducerea la îndeplinire a planului şi veghiază la buna funcţionare a organismului.

c) Desfiinţarea tuturor consiliilor de administraţie, cari decid azi arbitrar de mersul şi activitatea unităţilor colective ale economiei şi înlocuirea lor cu un organ technic specializat şi un organ contabil — ambele responsabile şi faţă de stat şi faţă de acţionari, — având drept menire controlul şi diriguirea technică şi financiară a societăţilor anonime.

d) Cartelarea generalizată a diferitelor întreprinderi cu capital colectiv din toate ramurile economiei, în vederea încadrării acestora în planul economic şi a unei armonice funcţionări. Evident că această cartelare condusă şi organizată responsabil, după un plan, nu mai comportă posibilităţile de abuz şi spoliaţie ale cartelurilor de profit actuale, ci se face în primul rând în interesul consumatorilor şi numai în al doilea rând în acela al profitului capitalistului, care astăzi singur primează.

e) organizarea unitară cu caracter de monopol de stat (din punctul de vedere al direcţiei) a tuturor institutelor de credit, pentru ca prin ajutorul acestora directoratul economic să dirijeze şi să reînvie creditul actualmente dezordonat şi în cea mai mare parte dezorganizat.

f) Monopolul financiar al comerţului extern, în sensul următor:

Toţi exportatorii şi importatorii din fiecare branşe se cartelează după specialităţi — inclusiv cooperativele — sub direcţia financiară şi sub controlul unui organ: directoratul financiar, aparatul economic serveşte de regulator de preţuri, marja beneficiilor şi are monopolul exclusiv al operaţiunilor financiare. Actualul regim al contingentărilor este un embrionmodest şi ineficace, dar destul de lămuritor pentru a se putea înţelege sensul pe care îl are în economia dirijată, monopolul financiar al comerţului extern".

Acestea sunt inovaţiile juridice pe care le introduce economia dirijată. Ele nu modifică precum vedem de cât regimul marelui capital colectiv, a cărui diriguire o preiau organe responsabile, care să lucreze după un plan şi în mod responsabil în interesul naţional şi pentru apărarea şi consolidarea capitalului individual privat.

Organele esenţiale ca şi modul de funcţionare ale actualei economii, rămân în linie generală aceleaşi. Iniţiativa particulară creatoare nu e cu nimic stânjenită şi întâlneşte cel puţin tot atâta credit sănătos ca şi astăzi fără însă a fi subjugată şi exploatată de financiarul care îl acordă. Ea e deci mai favorizată în noul regim şi e asigurată împotriva exploatării parazitare.

Proprietatea *individuală* privată rămâne şi aci tot sub regimul liberalist şi organele economce cari au această formă păstrează şi în noul regim caracterul pe care îl are azi: economie *ajutată şi protejată* împotriva exploatării parazitare a individului prin individ, împotriva sclavajului economic.

Dar posibilitatea de realizare a acestui ajutor şi protecţii a economiei individuale este incomparabil mai mare în economia dirijată de cât în economia exploatată azi de o finanţă anarhică parazitară şi abuzivă.

Din cele expuse atât de sumar mai sus se poate vedea că regimul economiei dirijate e un regim capitalist burghez faţă de capitalul individual privat şi nici de cum o economie socialistă, un capitalism de stat, cum cred unii. E un capitalism controlat, organizat şi raţionalizat. El se deosebeşte de vechiul regim prin desfiinţarea feudalismului economic parazitar al finanţei, care a îngenunchiat, sărăcit şi redus la sclavie o parte tot mai însemnată a popoarelor, trecând puterea pe care o exercită el azi în mâna organelor responsabile, de stat care s'o exercite în interesul general, al statului naţional. Din acest punct de vedere economia dirijată este acea care realizează mai bine idealul creatorilor regimului juridic liberalist, perimat azi numai în ceea ce priveşte capitalul colectiv financiar şi depersonalizat, nu şi în ceeace priveşte capitalul individual, particular.

DAN RADULESCU

A trecut un teterist

Cu pas lent şi mersul trist,
a trecut un teterist,
cu capela largă, veche,
pe-o ureche.
Hainele-i sunt vechi şi mari
iar bocancii, gogoşari.

. . .

Fluerând un cântec trist,
visa bietul teterist
o idilă...
Un reangajat fosilă
îl opreşte scurt: — „Eşti chior"?
„Nu vezi pe supirior?"
Şi-a privit apoi spre mine,
cu mândrie: N'am fost bine?

. . .

Pe o bancă din boschet
s'a oprit şi-a scos, timid,
de sub haină
un breloc micuţ, cochet.
L'a deschis apoi şi'n taină,
Lung l'a sărutat, candid...
Fluerând un cântec trist,
a plecat un teterist.

Marta D. Rădulescu

M. MANOILESCU

SECOLUL CORPORATIST

(Teoria corporatismului integral şi pur)[1]

(Recenzie).

Dl Manoilescu e un autor de cărţi originale şi profunde în domeniul economiei politice, cărţi care fac vâlvă şi iscă vaste polemici... în streinătate[2]).

Teoria protecţionismului şi a schimbului internaţional, tradusă în cinci limbi, a provocat studii şi recenzii în toate ţările mari ale Europei (afară de România, bine înţeles), studii cari depăşesc de 4—5 ori numărul de pagini al volumului care le-a provocat. De volumele D-sale s'au scris volume şi se vor mai scrie volume... tot în streinătate.

De data asta Dl Manoilescu vine cu un nou volum, cu titlul de mai sus, tot atât de original şi menit să aibă acelaş vast răsunet în streinătate.

Modeşti recenzenţi într'o simplă revistă de cultură generală, noi nu putem decât să-l semnalăm, din punctul nostru de vedere, pentru a face o minusculă spărtură în blocus-ul tăcerii pe care presa politică şi cea de specialitate — bună rea, cât a este — l-a organizat împotriva gânditorului, blocus pe care presa pur „culturală" nu s'a gândit să-l spargă, din pricina nepriceperii oamenilor cari o scot şi a dezinteresării lor faţă de problemele vitale şi esenţiale.

Dela început trebuie să accentuăm un punct care justifică o recenzare *aci*. Ca şi „Capitalul" lui Marx, ca şi „Introducerea la sociologie" a lui Spencer, ca orice operă care deschide drumuri noui şi o sistematică originală, cu tot nivelul ei, cartea Dlui Manoilescu e accesibilă nu numai specialiştilor, ci şi — ca aproape tot ce scrie Manoilescu — oricărei inteligenţe culte, chiar şi filozofilor puri.

Dacă critica analitică aparţine specialistului, recenzia din punct de vedere general poate fi făcută de orice gânditor.

Pentru acesta din urmă, cu deosebire interesante, captivante şi sugestive apar primele trei părţi ale volumului, părţi care fac din opera Dlui Manoilescu o carte clasică în acest domeniu.

Neputând recensa, în densitatea lor clară, nici măcar schematic aceste trei părţi, mă voi mărgini în primul rând să expun titlurile sugestive ale principalelor capitole.

„Transformarea structurală a economiei mondiale", de o clasică limpezime şi „imperativele veacului al XX": „Imperativul solidarităţii naţionale, al organizării, al colaborărei internaţionale şi al „decapitalizării".

Partea a doua conţine „doctrinele statului" „individualismul şi democraţia", „comunismul", „corporatismul", „noulle funcţiuni ale statului corporativ" şi în fine „problema partidelor politice".

Tot atât de interesante şi generale sunt „introducerea la morfologia statului corporativ" caşi „analiza problemelor prealabile": „condiţiile statului", „problema voinţei generale", „separaţia puterilor" şi „origina puterii publice". Aci vine interesanta şi documentata clasificare a corporatismului: „corporatismul subordonat, corporatismul mixt şi corporatismul pur", cu „logica lui doctrinară" şi „garanţia bunei lui funcţionări".

In aceste trei părţi se expune, se precizează şi se discută osatura principială şi doctrina corporatismului pur, pe când în părţile IV şi V, care constituiesc mai bine de jumătatea volumului, autorul expune în detaliu „structura statului corporativ pur". „caracterele corporaţiilor, clasificarea lor, corporaţiile economice şi neeconomice" etc. In partea a V tratează marile probleme ale organelor de legislaţie şi guvern în statul corporatist. Aceste două ultime părţi, fiind consecinţe şi aplicaţii ale celor dintâi trei, sunt mai puţin interesante pentru gânditorul filozof şi sociolog, decât primele trei părţi din care ele decurg. Ele prezintă însă un interes deosebit pentru omul politic.

Simpla enumerare a capitolelor principale, ne arată pentru ce o recenzie analitică serioasă şi cât de cât demnă de envergura cărţii, e o imposibilitate în cadrul de care dispunem şi într'o revistă de caracterul acesteia. Mai mult încă, dacă noi am avea o literatură de specialitate serioasă şi mai ales sinceră şi obiectivă, chiar această recenzie ar fi deplasată aci. In situaţia de azi, anomalia e nu numai explicabilă, ci şi naturală.

Ceeace putem face şi ceeace ne simţim moralmente datori, ca recenzent, este să atragem atenţia asupra cărţii aşa cum am făcut-o mai sus şi, în limita spaţiului restrâns şi a competenţei limitate, să atragem atenţia cititorului asupra câtorva idei cu totul originale şi puternice ale volumului.

După ce constată atât de judicios că *„criza în care ne zbatem azi este* O CRIZA DE TRANSFORMARE A INTREGULUI SISTEM DE PRODUCŢIE ŞI DE SCHIMB AL OMENIREI" (p. 24), autorul expune „imperativele" care domină şi condiţionează această transformare şi anume: *„Imperativul naţionalist"*. Nu se poate să nu cităm textual unele părţi din acest capitol splendid al volumului Dlui M. Manoilescu:

„Transformările structurei economice a lumii tale din ce în ce mai mult legăturile care se stabiliseră în comerţul internaţional *direct* între indivizii diferitelor naţiuni şi îi IMPINGE PE TOŢI CĂTRE STAT, pentru a se supune regulelor pe care acesta le impune în relaţiile internaţionale". Astfel că se ajunge automat la rezultatul că „STATUL FIXEAZA CADRUL COMERTULUI EXTERIOR AL FIECĂREI NAŢIUNI". „INTREG COMERTUL EXTERN DEVINE ASTFEL POLITICĂ EXTERNĂ".

Sub condiţiile apăsătoare şi irezistibile create de prefacerea economiei mondiale *„sentimentul solidarităţii economice naţionale"* devine un factor de transformare a condiţiilor economice şi sociale în interior. Ca şi în lumea fizică „PRESIUNEA EXTERNA MAREŞTE COEZIUNEA INTERNĂ".

Nu se putea expune mai ştiinţific şi în acelaş timp mai lapidar elementele dinamismului economic şi al consecinţelor lui sociale şi naţionale.

Şi mai departe: „secolul al XIX a cunoscut solidaritatea economică *de clasă*. Secolul al XX va cunoaşte solidaritatea *economică naţională*. Naţiunea devine astfel o colectivitate *solidară aşa cum n'a fost în nici un moment în istoria lumii". Astăzi totul ne mână spre solidaritatea naţională, într'un spirit necunoscut până acum"* (pag. 25).

Şi în aceste condiţii se crează noul tip de stat: *„statul purtător de idealuri"*.

Capitolul acesta e străbătut de un suflu de artă, e plin de poezia marilor teoreme matematice.

Condiţiile de mai sus impun „mobilizarea tuturor forţelor naţionale şi *polarizarea* lor în jurul unui ideal" de solidaritate constructivă, iar aceasta pune, la rândul ei, dur şi ineluctabil *„imperativul organizării"* (pag. 33).

„Formula epocei noastre este realizarea într'un spaţiu restrâns şi cu mijloace restrânse a unui maximum de rezultate economice. Această formulă nu mai e libertatea, ci organizarea".

Ori această *organizare* înseamnează, după concepţia modernă, ECONOMIE DIRIJATA propriu zisă, aşa cum am definit-o în studiul nostru de mai sus. Dl Manoilescu se ridică însă cu drept cuvânt împotriva termenului de „economie dirijată" propunând în locul lui pe acela, incontestabil mai potrivit: „ECONOMIE ORGANIZATĂ". Subsemnatul ar propune „organică", ceeace ar fi par'că încă mai în spiritul Dlui Manoilescu. Motivarea din notiţa dela pag. 37 ar merita citată în întregime.

Cu deosebire interesant este capitolul „decapitalizării" economiei, termen original prin care Dl Manoilescu dezignează „reglementarea profitului, deparazitarea capitalismului şi primatul fordist al „mobilului serviciu". Aci însă Dl Manoilescu are ezitări şi scrupule cari sunt atât ale omului de ştiinţă, cât şi — mai ales — ale omului politic.

Tentaţia de a cita, în scopul de a deştepta interesul cititorului pentru interesanta operă, tot mai mult din cartea Dlui Manoilescu, m'a dus prea departe: spaţiul disponibil începe să-mi lipsească, tocmai pentru analiza ideii centrale a operei sale, ideii pe care o considerăm cheia de boltă a întregului sistem, DOMINANTA doctrinei precum şi cea mai nouă şi mai justă DEFINIRE A NATUREI CORPORATISMULUI ŞI CORPORAŢIEI (vezi p. 59 şi următ.).

„Activitatea indivizilor în stat e diferenţiată, în virtutea principiului diviziunii muncii sociale, în diferite categorii de indivizi, INDEPLININD FUNCŢIUNI SOCIALE bine determinate". „Aceste *categorii* FUNCŢIONALE — sunt „CORPORAŢIILE" (pag. 61).

Conţinutul exact al noţiunii, deja destul de precis, se delimitează apoi încă mai net şi *organic*, câteva pagini mai departe:

„Corporaţia este ORGANUL *colectiv* NATURAL, *care îndeplineşte anumite* FUNCŢIUNI *parţiale, indispensabile vieţii naţiunii"*. Şi apoi „CORPORATISMUL este doctrina ORGANIZĂRII FUNCŢIONALE a statului în care CORPORAŢIILE SUNT CONSIDERATE CA ORGANE CARE INDEPLINESC ACESTE FUNCŢIUNI".

Repetăm: aceasta este *concepţia axială* a doctrinei care e destinată să rămână, *oricare ar fi evoluţia practică de detaliu a corporatismului şi a ierarchizării corporaţiilor*, căci e singurul principiu biologic peren şi totdeauna valabil al organizării naturale şi viabile a unei colectivităţi, de orice natură ar fi ea.

Şi e caracteristic că, din această stabilire bio-sociologică a naturii *funcţionale* a corporaţiei, se deduce logic şi foarte adeseori stringent întregul corp de doctrină al „corporatismului pur", care constitue opera Dlui Manoilescu.

Dacă desvoltarea ideii, clasificarea, ierarchizarea, organizarea technică a corporaţiilor, sunt prin însăşi natura lor susceptibile de discuţiuni ample şi nu în puţine locuri de retuşeri — paremi-se tocmai în spiritul doctrinei —, dacă chiar în acest spirit vor evolua şi se vor diferenţia în timp şi în spaţiu, dacă violente discuţii vor avea loc pe chestii de detalii de realizare, validitatea principiului nu va rămâne mai puţin perenă şi indiscutabilă. Concepţia corporatismului manoilescian, ca organism format din grupe funcţionale în care funcţiunea primează, va rămâne ca cel mai sigur îndreptar şi bază de discuţie a tuturor transformărilor legitime şi necesare pe care va trebui să le sufere organismul economic şi politic al statului.

DAN RADULESCU

---

[1] Tradusă din l. franceză.

[2] In ţară ne ocupăm de lucruri mai serioase! Manifestul Maniu, declaraţiile oamenilor politici, sau, în cazuri grave, de Eonul dogmatic.

OCTAVIAN ŞIREAGU

Noua lirică Ardeleană

Producţia poetică a devenit pentru noi streină şi necunoscută, ca acele minunate sălbătăciuni pierdute în desişul pădurilor. Numai ele în de ele şi numai rari pasionaţi naturalişti iubitori ai speciei care dispare, le calcă urmele şi le studiază viaţa cu intimă desfătare.

Câte unul din aceştia nu se mulţumeşte cu egoista satisfacţie şi cu poveşti vânătoreşti, la o masă cu vin, bun, ci-şi dă osteneala să creeze şi o grădină zoologică: adună în cuşti râsul isteţ, vidra cu blana de catifea udă, şoimul, bufniţa şi mistreţul colţos. Iar publicul oraşului care, pe cele mai de seamă le ştia doar din nume iar despre cele mai multe nici nu auzise, publicul oraşului de bătrâni sedentari, de copii de şcoală, de distraţi şoareci ai terfeloagelor, ajunge deodată, fără risc şi oboseală, să dea cu ochii de minunatele vietăţi... I se deşteaptă la vederea lor, din străfundurile inconştientului ancestral senzaţii necunoscute, uitate, ditr'un odinioară al secolelor cenuşii.

Tot astfel, în sihla tot mai puţină dar tot mai depărtată şi mai puţin străbătută a liricei, vânători pasionaţi, înamoraţi ai versului adună, ca într'o grădină, zoologică specimene necunoscute sau numai fabulos pomenite ale poeziei, într'un soi de grădină zoologică, numită *antologie*.

Dar nu oricine e în stare să realizeze o bună grădină zoologică: trebuie pricepere şi răbdare, trebuie mai ales iubire curată a îndeletnicirii, iubirea care singură face cu putinţă creiarea unei grădini zoologice bune, a unei antologii artistice.

Nici setea de căştig, nici fala de a face o ispravă, nici poza înfumurată nu pot, în sărăcia lor de suflet, face o bună grădină zoologică ori o bună antologie.

Când un astfel de ins, primitiv şi fără iubire adună laolaltă, în meschină vălmăşală exemplare costelive şi năpârlite, aşa cum îi cad la întâmplare, alături de urâte şi fără interes jivine ce foiesc în toate crângurile şi ponoarele, seamănă cu antologistul nechemat şi nesincer, seamănă cu antologistul nechemat şi legerea bucăţilor şi prin promiscuitatea meschinelor vecinătăţi.

Dl Şireagu e un pasionat iubitor al sihlei literare, care a adunat cu inimă şi simţ artistic exemplarele reprezentative din speciile faunei lirice ardelene.

Şi a făcut o operă reuşită, o operă utilă.

In grădina zoologică a antologiei Dsale, cu boxe elegante şi spaţioase, misterioasele jivine sunt reprezentate prin cele mai caracteristice şi tipice exemplare. Nu puţine sunt boxele în care ne oprim cu estetică desfătare. Şi trebuie să-i mulţumim noi toţi câţi suntem încă în stare să gustăm o poezie bună, să-i mulţumim pentru că ne-a făcut să vedem — să citim adică — versuri ca ale Dlui Bugnariu, ca fermecătorul *„Joc de miei"*, *„Versuri pentru un căţel prostuţ"* de excelentă factură şi autentică, transmisibilă simţire.

Panteismul senzitiv până la carnal al D-nei Cornelia Buzdugan e de o pregnanţă neaşteptată; în schimb „Prefaţa" Dlui Focşeneanu ne face să fim curioşi să citim volumul în care apare un „De profundis". Cu plenitudini de violoncel, D. Vania Gherghinescu ne prezintă realizări cu suflu larg şi patetic în „Ai fost mâhnită", „Nelinişti" şi altele. Mie personal — căci recenzia asta e precum se vede, impresionistă şi fără pretenţii — nu mi-a plăcut Dl Jeremiciu, cum nu-mi plac frumoasele buhne ale zeiţei Pallas: prea au aerul că gândesc profund şi solemn, prea au sunetul sumbru şi sinistru.

Cu sonorizări ample, elan sigur şi susţinut, Dl Justin Ilieşu a fost pentru mine o revelaţie, pentru care mulţumesc autorului antologiei: auzisem de Dl Justin Ilieşu, dar nu citisem încă decât o bucată, aşa că ştiam de dânsul cum ştie un orăşan de tainicul linx al pădurii şi iată, cu „Nemurire", „Viaţă", cu prosopopea „minciunii", cu „Provinciala", am devenit curios să cunosc şi alte probe ale talentului matur (nu ştiu ce vârstă are poetul, e vorba de vârsta talentului).

Şi „Die Lerche": — Dl Miu-Lerca — ce cântec de ciocârlie, în dimineaţa proaspătă şi vie, rulade în triluri lexicale necunoscute, noi, trapante, cu avânturi spre cer, cu tumbe în văzduh, cu frenetică alergătură de hârjoană prin otavă... In ce contrast de tonuri mate şi reflexive, de cerb visător şi trist al sihlei, apare Dl Gr. Popa.

In plină ascensiune safică se arată acum D-ra Yvonne Rossignon cu încă, în liră, rezonanţe argheziene...

Şi la capătul drumului, organizatorul vietăţilor de artă, cântăreţ el însuşi, vine cu exemplarele sale iar citirea lor ne destăinuie de ce a reuşit autorul o bună antologie. Imi place să mă opresc asupra lui, pentru că e un caz cu deosebire interesant: e cel mai aproape de tipul poetului antic. Puritate, religiozitate un adânc şi neprefăcut sentiment, sparg cu totul tiparele ritmului rimat modern. Dsa se reîntoarce spontan şi cinstit la cea mai veche formă a poemei psalmice, religioase, fără artificii, fără sfărâmări în pseudovers... Şi să nu se crează că e o formă uşoară. E cea mai grea,

MARTA. D. RADULESU

PAGINA VESELĂ

LITERATURA IN POLITICA

Invocație către cenzură. — Dl Iuliu Maniu schimbă Constituția... literară. — Plebiscitul nostru

O, tu Cenzură, Parcă implacabilă, a cărei armă e foarfeca și a cărei menire e să veghieze asupra soartei scrisului românesc, îndură-te și, înainte de a tăia, ascultă-ne, citește-ne, nu te lua numai după titlu.

O! Cenzură, știm că, după cum elefanții se tem de guzgani, tot astfel și puternicele guverne se tem de articolele politice și mai știm că tu ești însărcinată să le păzești de asemenea primejdii de hârtie.

Precum vei vedea, noi suntem disciplinați și respectuoși față de legi și autorități; dar înainte de toate, habar n'avem de politică. Din acest punct de vedere nu ne interesează nici partidele, nici doctrinele, nici oamenii. Noi suntem umoriști puri, simpli pescuitori de perle inedite, ori unde le găsim.

Tu știi însă desigur, o! Cenzură, că cele mai originale și mai dezopilante inspirații, noi umoriștii le aflăm în viața politică (cf. *„Tămâie și otravă"* pag. 29 și următoarele) și mai știi fără îndoială că un extras neprefăcut din procesele verbale ale jandarmeriei, sau ale primăriilor de comună sau de municipiu ar face mart pe Dl Brăilescu, pe Caragiale chiar. Cât de ispitiți am fi, agili scufundaci în marea de hârtie a oficialității, să pescuim și să aducem la lumină un nemuritor colier de perle, pentru desfătarea cititorilor noștri. Numai respectul de autoritate constituită ne împiedică. Și aceasta îți arată în acelaș timp, cât suntem de disciplinați și de cuminți . . . .

O! Cenzură, pentru noi chiar manifestele guvernului sunt tabu. Nici nu le citim, de frica ispitei și ... a *foarfecei* amenințătoare ca sabia lui Damocles.

Ce ne rămâne atunci, bieți cronicari umoristici, să mai glanăm pe ogoarele politicei, atât de mănoase în humor?

Numai atât: marile, solemnele opere ale literaturei de opoziție. Cu cât mai solemne, cu atât mai bufe.

Chiar din acest punct de vedere, cel mai interesant dintre toți, — ca cel mai solemn — cine putea fi altul decât Dl Maniu?

Ce e drept, până în ziua de azi nu reușisem să punem mâna pe nici un rând autentic al Dsale. Auzisem numai că există în țara românească un om de stat, despre care toată lumea (politică) zicea că e mare și despre care aceeași lume (politică) vorbea ca despre un gânditor, care are ce are cu Constituția. Ce e drept, noi aceștia de dincolo de periferia însăși a lumei politice, nu prea pricepem despre ce e vorba: auzim că, la început n'a votat-o și jurase solemn să n'o recunoască, să n'o respecte și s'o desființeze, ba chiar că pusese pe nepotul său, Dl Prof. Boila — expert în armament, pe cât am auzit — să facă o nouă constituție, dar că, mai pe urmă, la guvern, a uitat s'o promulge[1]). Am mai auzit că, mai târziu, ar fi devenit apărătorul cel mai vajnic al aceleași Constituții, ceeace explică oarecum de ce n'a promulgat-o pe a Dlui Boilă. De sigur (ne-am zis noi) o dragoste — cu toane ca orice dragoste — îl împingea acum s'o „apere, să moară pentru ea" (pentru Constituție). Că acum în urmă e iar împotriva Constituției și vrea s'o schimbe, iarăși nu ne-a suprins prea mult. Souvent femme varie — ne-am zis noi — de sigur că mizerabila l'a trădat . . . și astfel postura devenea explicabilă.

Toate acestea ne-au lăsat însă reci, o Cenzură, căci noi nu ne ocupăm de Constituție de când am luat notă rea la liceu tocmai la acest capitol.

Și apoi experiența (altora) ne-a mai arătat că citirea (și mai ales citarea) unor articole din ea e subversivă și primejdioasă pentru ordinea publică iar noi suntem cetățeni cari respectă ordinea. Astfel te asigurăm, neadormită soră a Parcelor, că ne-a fost absolut indiferent evenimentul anunțat cu surle și tobe de Marea Presă[2]) că marele om de stat (politic) va citi în Parlament o declarație pentru, contra sau pentru-contra Constituției, că apoi n'a citit-o; că Partidul (cu P) a fost sau n'a fost sau a fost și n'a fost de acord cu marele său exponent; că, în fine, Dl Maniu s'ar fi hotărât să dea un comunicat în această solemnă chestiune.

Nepăsători și neștiutori, noi am fi rămas mai săraci cu un inefabil monument literar, dacă soarta nu ni l'ar fi adus — ca să zicem așa — mură'n gură.

Noi umoriștii habar n'avem că Dl Maniu scrisese, personal și sub iscălitură, un manifest pe care l'a trimis tuturor personalităților politice de seamă, printre care și conducătorilor centrelor studențești, dela cari un exemplar a ajuns și la unul dintre autorii acestei rubrice.

Abia acum începe păcatul nostru, pe care ți-l mărturisim, o! Cenzură, în speranță că astfel va fi măcar pe jumătate iertat:

Nu numai că a ajuns până la noi, dar... *l'am și citit!*

— „Cum, Domnilor, ați avut curiozitatea să citiți un manifest politic și încă despre Constituție?! Și mai susțineți că nu vă interesează politica? Iată că v'am prins cu minciuna," vei exclama tu, bănuitoare Cenzură.

Ferească Dumnezeu! Tentația de a citi este de altă natură: ea se explică prin faptul că noi am fost elevi ai Dlui Profesor Cassiu Maniu, fratele marelui om politic și am fost admiratorii constanți ai acestui geniu de o enciclopedică capacitate. In adevăr, Dl Cassiu Maniu nu e numai un profesor celebru de filozofia dreptului și a politicei, profesor ale cărui cursuri sunt mai căutate decât multe cursuri savante de la Sorbona; dar mai este și un poet epic cu renume, al cărui op monumental „Testamentul lui Traian" a văzut două ediții și s'a bucurat de o notorietate unică. Este un cercetător rasist cu teorii originale și chiar un expert în sondele de petrol. Și totuși nu în această admirație pentru fratele mai mare stă explicația curiozității noastre de a citi opera politică a mezinului. Nu, Cenzură, atât n'ar fi fost suficient ca să scuze curiozitatea noastră. Altul e motivul legitim care va dezarma bănuielile și asprimea ta.

Noi elevii Dlui Cassiu Maniu știam *chiar din gura maestrului că „ideiurile" politice călăuzitoare ale Dlui Iuliu Maniu sunt, în realitate, ale fratelui său mai mare.*

Ințelegeți atunci pentru ce, în momentul când a ajuns atât de providențial în mâinile noastre, nu ne-am putut opri de a citi ceeace se spunea că e opera de căpetenie a marelui om de stat.

Și acum, o! Cenzură, vei spune, vom striga la fiecare răspântie adevărul: *manifestul Domnului Iuliu Maniu purcede de la fratele său Cassiu și e teribil de revoluționar.*

Dar, nu te speria, o! Cenzură. Nici vorbă nu e de o revoluție politică ori măcar ideologică. Spuserăm doar că ideiurile purced de la Dl Cassiu Maniu. Vă închipuiți oare pe dulcele „tătuc" Cassiu în ipostaza de sângeros și convins revoluționar?!

Precum știi și tu prea bine, Cenzură, conținutul manifestului Dlui Iuliu Maniu e neutru — sau mai bine ambigen și ambiguu — este „pentru" și „contra" precum a fost și „pentru" și „contra" Restaurației, cu consecvența și senina coherență a inspiratorului său mai mare în vârstă.

Revoluționar e Dl Iuliu Maniu în altceva, nu în politică: în *gramatică, sintază, limbă, stil și logică.*

Dl Iuliu Maniu vrea să facă — ce zic! a făcut, de unul singur — o revoluție în aceste domenii, în care jurisdicția nu-ți aparține ție, Cenzură, ci Academiei, Dlui Iorga și... nouă.

Și la urma urmei, să nu ne mire această incursiune novatoare în domenii streine: dată fiind multilateralitatea originalității familiei, de ce nu ne-am aștepta ca marele om politic să se oprească numai aci și să nu vrea să reformeze și constituția limbei române!

Reformele Dlui Maniu sunt multiple și radicale. Ele încep cu punctuația. Democrat convins, Dsa este și în această chestiune pentru cea mai largă libertate. Regula Dsale va bucura pe bieții copii chinuiți până acum de teroarea locului virgulei și va ușura extraordinar munca colegilor Dlui Mihalache. Regula Dsale e simplă și limpede, ca și teoriile inspiratorului său (D. Cassiu):

„Virgula n'o pune de loc sau pune-o unde vrei. E însă necesară uneori înaintea lui ȘI și IAR"

de. ex. „Puterea politică îmi impune, și sfârșitul..."

„Prietenii personali, și apoi..."

„până la sfârșit, iar d. X..."

O singură regulă mai este cu privire la punctuație:

„Virgula se mai pune între subiect și predicat, însă numai atunci când e vorba de o chestie care ți se pare interesantă", d. ex.

„APC, a aflat motivul pentru care..."

„Toți cei cari au luat cuvântul, s'au declarat cu diferite comentarii pentru..."

Aceaș democratică libertate o statuiază Dl Maniu în întrebuințarea liniuței și apostrofului. Aci regulile să le deducă cititorul d. ex.

„MI-SA acordat audiența..."

„Pentru AI cunoaște vederile..."

„...pentru AI da un", „AI preda un"

„pentru AMI da sau AMI cere..."

„...I-L voi putea vedea..." „Eu l-i voi primi..."

„...ne-am înțeles și l-am comunicat..."

Ce ușoară devine gramatica după noua constituție a Dlui Maniu!

I din i se suprimă definitiv și pretutindeni (de ce nu și ă din ă?), acordul în gen număr și caz între subiect și atribut rămâne „ad libitum" de pildă:

„...când am cerut să fie schimbată generalul X..."

Nu se mai zice: în urma venirii, plecării, cererii ASR Principelui, ci a ASR Principele.

Prin această libertate a acordului se obțin astfel efecte necunoscute în literatura curentă:

„Eu și partidul nostru am fost singurul care..."

Aci se vede izvorul de inspirație al „ambelor trei chestiuni" și revendicăm meritul de a-l fi descoperit.

O altă reformă, mai greu de aplicat, a cărei regulă nu suntem capabili s'o formulăm, ne vom mărgini s'o ilustrăm, numai prin exemple.

Noi am învățat de pildă că se scrie și se pronunță cireadă de boi, 4 boi iar nu cireadă de boii, 4 boii.

Cel puțin în ceeace privește pe miniștrii săi, Dl. Maniu a schimbat regula, scriind:

„Consiliul de miniștrii"

„la Consiliul de miniștrii 5 miniștrii au..."

Astfel Dl Maniu, deși adversarul liberalilor, e liberalist convins, aproape anarhic... în gramatică.

Dar Dsa nu se mulțumește cu atât. Reformează și limba.

Fiind un tip reflexiv, nu zice, ca tot omul, am năzuit ci *„m'am năzuit..."*

Dsa nu confiscă ci „confișcă", „influințează inturajul", „inițiază o revenire" „găsește *de neadmisibil*", încredințează să spună că, „între timp *se produse decedarea*" „M'a comunicat că", „spre nenorocire a fost silit".

Ceeace este cu deosebire interesant este că, la Dl Maniu, nu numai ițele politice se încurcă, dar și „atmosfera s'a încurcat".

In schimb, profunzimea frazelor rivalizează cu libertatea gramaticei și sintaxei.

O frază da capo al fine, dela literă mare la punct:

„Presupun că la influința inturajului care anturaj avea păreri diametral opuse atitudinei mele în chestia P." (punct!).

Dacă nu înțelegeți, mai citiți o dată.

Voind să spună că personajul X se hotărîse să facă *mai întâi* o călătorie la W și apoi să ia o hotărîre determinată, Dl Maniu se exprimă lapidar:

„...iar X se hotărîse înainte de a face o călătorie la W. (punct)"

Recitiți, vă rugăm.

De cele mai multe ori profunzimea se ia la întrecere cu noutatea limbii.

„I'am rugat să'l întrebe dacă într'adevăr derivă dela dânsul întrebarea ce mi'a remis un preten pentru a putea răspunde (punct)"

(Cititorul să fie sigur că, obișnuiți cu transcrierea textelor, am respectat pretutindeni originalul, ca limbă, text, ortografie și punctuație.

La un moment dat, sub regența A. S. Principele Nicolae, Dl Maniu simte nevoia să ceară o grabnică audiență și ne povestește aceasta în termenii următori, cari sunt un model al noului gen literar „inițiat" de d. Maniu:

„L'am chemat la mine pe d. C. M. aghiotantul A.S.R. Principele Nicolae și l'am rugat să se prezinte îndată după sosire din provinciile unde era în inspecțiune, A.S.R. Prințul Nicolae încă în aceaș seară, ca *să'mi ceară o audiență**) având să-i comunic lucruri extrem de importante (punct)"

Vă rugăm, recitiți.

Și acum un ultim citat, cu scopul de a demonstra influența maestrului Cassiu (cel cu „ideiul") asupra metodei politice a marelui om de stat.

„...*și ne-am înțeles în mod categoric* (că X va face actul important Y *sau* W*) *așa cum urma să ne înțelegem a doua zi dimineața (punct).*

Dacă nu înțelegeți...

Regretăm că atât spațiul cât și frica de cenzură nu ne permit să mărim numărul citatelor de care ne servim pentru a „iniția" plebiscitul ce urmează.

PLEBISCITUL NOSTRU

Noi punem următoarele întrebări cititorilor noștri de ambele sexe:

1. Sunteți sau nu de acord cu reformele gramaticale și sintactice inițiate de Dl Iuliu Maniu?

2. Sunteți de acord că ar trebui creiată la Bădăcini o Academie literară, filozofică etc etc sub prezidenția Dlui Cassiu Maniu la Secția filozofică și a Dlui Iuliu Maniu la Secția literară?

3. Ce membri ați mai propune, după părerea Dv.?

4. Merită un vot de blam cenzura, care nu a permis ca monumentul literar și filozofic, așa de vitreg și sumar analizat de noi, să fi putut avea răspândirea cuvenită?

Răspunsurile sunteți rugați să le trimiteți la Redacția noastră.

Pallas și Solon

---

[1]) Notă pentru lămurirea cititorului cu predispoziții filologice: cuvântul n'are nimic aface cu verbul a mulge, după cum o dovedește nu numai infinitivul dar și faptul că Constituția nu e o vacă și nici măcar o țară.

[2]) Respectul ne impune utilizarea majusculelor: doar Presa e a Patra Putere în Stat.

*) Sublinierea ne aparține.

*) Pentru că aci e chiar miezul chestiei politice, (centrul de gravitate, am zice) al manifestului marelui om de stat, noi ne-am ferit de a pronunța nume sau a vorbi de natura actului, ci ne-am mulțumit să cităm mersul „ideului", care e independent de natura chestiei: Nu ori cine „se înțelege categoric așa cum urmează să se înțeleagă a doua zi"

Acest lucru este esențial, din punct de vedere literar. Cel politic nu ne privește nici pe noi nici pe cititori, căci în manifestul Dlui Maniu singura parte nouă și interesantă e *cea literară.*

Cronica rimată

Oda Cenzurii

O, cenzură,
toată lumea-i de acord
că ești dură
și lipsită de 'nțelegere și... cord*).
Numai eu sunt ispitită
să-ți dedic o odă.
Vezi?
Genul nu prea e la modă,
însă 'mi place să derog
dela reguli.
Să nu crezi
că-i cumva vre-o lingușire,
sau că vreau — prin antiteză
cu întreaga omenire —
să susțin morțiș o teză
numai ca să fac scandal.
Să nu crezi cumva — oroare! —
că-s bard guvernamental.
Totuși, spun în gura mare
— iau de martor și infernul —
c'aș fi 'n stare
să cer mâine ca guvernul
să-și extindă competința
pe-un domeniu și mai vast.
Nu mi-am renegat credința,
nu sunt bard iconoclast
al străvechilor altare
libertare;
ori cumva
amatoare
de-un guvern de mână tare,
care scoate la lumină
din cutii cu naftalină,
dictatori de mucava.
Cititor, să nu te 'nfurii,
că cer astăzi, pentru tine,
drepturi și mai mari cenzurii...
Ce zici cer puteri depline:
knutul, ocnele și duba,
Dacă — vezi, aci e buba! —
dacă mi-ai veni, cenzură,
cu o lege ce nu iartă
pentru o literatură
cu pretenție de artă...
„Arta pură",
o, cenzură!
Arta de înjurătură
trivială, de pavaj**)
„Arta pură"
de scandal,
de puroi moral ce cură
din condeiul de vandal
literar...
Arta „pură" de imundă
rapsoaie de trotuar,
unde-abundă
saturnale
și orgii,
unde și cuvântul pute
ca duhoarea din canale,
unde litera ascute
simți și vițiu în copii.
„Arta" care ne „distrează"...
Arta 'n care „ea" și „el"
nu visează
decât scene de bordel;
unde nu găsești, puternic,
un avânt spre ideal,
ci nemernic
rut carnal.

„Arta" jidovilor care,
— ca la negri 'n colonii —
îi îmbie-omorâtoare
și demente
hedonii.

Pentru „arta" asta „pură",
eu aș face dictatură
și teroare.
Pentru astfel de grea vină,
pentru-așa literatură;
aș fi 'nstare
să admit și ghilotină,
cianură
și stricnină,
nu cenzură.
ENVOI
Pe-așa vremuri de rușine
și ocară,
când ne biruie vermine
și otrăvitori de țară,
neguștori de putregai
literar, de „artă pură",
iată, s'a găsit încai
o rapsodă
— și ea tot ca tine, dură —
să te cânte într'o odă
și pe tine, o, cenzură.
PALLAS

*) și **) Cuvintele „cord" și „pavaj" deplin încetățenite în limbajul curent, merită să fie introduse și în cel literar; **ceeace autoarea încearcă aci.**

In loc de erată

Cititorii noștri vor fi observat desigur, în acest număr, o destul de mare libertate în punctuație și ortografie: Nu e nici greșală nici vina domnului zețar, ci adeziune parțială — de încercare — la revoluția gramaticală manistă.

Concurs de prostii vesele pentru cititorii inteligenți

1. Care e cimitirul literaturei române?

2. Cari sunt cele mai involuntar umoristice răspunsuri parlamentare *inedite?*

3. Care e opul cel mai subversiv care se studiază la liceu și la Universitate?

4. Care e adjectivul laudativ al cărui verb reprezintă un act de justiție populară?

5. Care e definiția cuprinzătoare a romanului românesc?

6. Care e legătura dintre munca gratuită și pălăria înaltă?

Răspunsurile nu trebuie să depășască o foaie de dictando. Cele mai bune vor fi publicate aici și premiate cu un abonament la revistă sau un op al redactoarei — cu autograf.

Posta Redacției

1. Răspuns general:

Primele două articole de pe pag. I. sunt un răspuns pentru toți prietenii cari m'au întrebat dece nu-mi mai văd numele în reviste.

2. Confrații cari mi-au trimis articole sunt rugați să răspundă dacă mai acceptă riscurile unei colaborări în urma articolului depe pag. I.

3. Articolele *bine scrise* se primesc sub pseudonim în condițiile prescrise de legi.

Cele scurte și umoristice sunt preferate.

M. D. R.

MARTA D. RĂDULESCU
CLASA VII-A
(Schițe ușoare)
Ediția III-a — Editura Cugetarea
Lei 60.

MARTA D. RADULESCU
Cartea celor șapte basme
Editura Adevărul. Lei 60.

MARTA D. RĂDULESCU
Să ne logodim!
(Roman umoristic și sentimental)
Editura Cartea Românească. — Lei 50.

MARTA D. RĂDULESCU
Mărgele de măceș
(Povestiri dintr'o vacanță) *)
Editura Scrisul Românesc. — Lei 60.

MARTA D. RĂDULESCU
Sunt studentă
(Schițe din viața studențească)*)
Ediția IV-a — Editura proprie

Prof. Dr. DAN RĂDULESCU
PENTRU VOI TINERETUL
7 Lecții de politică pozitivă
și economie dirijată.*)
Editura proprie. Lei 45.

MARTA D. RĂDULESCU
In preperație:
CADAVRE
Roman—Trilogie

*) Cărțile însemnate cu steluțe fiind boicotate de multe din librăriile, evreiești, cari spun că sunt epuizate, ele se pot obține dela autor. Se va trimite costul la redacție prin mandat poștal iar cartea se va trimite atunci recomandată și franco fără adaus de porto.

TIP. „ARDEALUL" CLUJ